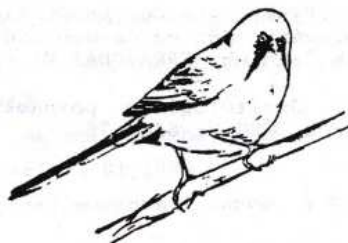

NÁLEZ POTÁPLICE SEVERNÍ (*Gavia arctica*) V ORLICKÝCH HORÁCHTHE FIND OF BLACK-THROATED DIVER (*Gavia arctica*)
IN THE ORLICKÉ MTS. REGION

Zdeněk Volf

Potáplice jsou typickými obyvateli severských jezer v Evropě, Asie a Severní Ameriky. Ve střední Evropě se objevují pouze v období v období podzimní a jarní migrace, kdy lze na nezamrzlých stojatých i tekoucích vodách zastihnout jednotlivé exempláře či menší hejtnka a to v období od října do dubna. Z oblasti Orlických hor nebyl dosud výskyt potáplíc, nehledě na jednu neověřenou zprávu, hlášen, což souvisí s absencí vhodných vodních ploch. V horských oblastech dochází za nepříznivého počasí k situaci, že jsou mnozí táhnoucí ptáci nuceni pro vyčerpání sil usednout i na neobvyklá místa.

Tak tomu bylo i dne 14.11.1992, kdy v Orlických horách hustě sněžilo a místy byly i sněhové vánice. Toho dne přilétl jeden větší pták na zahradu pana Halíka v Deštném v Orlických horách. Halíkovi byli výskytem neznámé kachny překvapeni. Ptáka umístili do sklepa a bez úspěchu se jej pokusili krmit. Zajatec byl dosti útočný, paní si stěžovala, že má poštípané ruce. O tomto nálezu jsem byl telefonicky vyrozuměn 16.11.1992 z lesní správy, odkud informovali také Správu CHKO Orlické hory v Rychnově nad Kněžnou. Společně jsme se dohodli, že pracovníci Správy CHKO ptáka přivezou do Bartošovic v Orlických horách, kde po jeho pohledce rozhodneme o dalším postupu.

V Bartošovicích v Orlických horách jsme ptáka prohlédli a určili, že se jedná o dospělou potáplici severní (*Gavia arctica*). Je to první doložený případ výskyt tohoto druhu v oblasti Orlických hor.

Potáplice nebyla poraněna. Při manipulaci se bránila sekáním zobákem. Umístili jsme ji do připravené posady a uvažovali o jejím nakrmení. Potáplice má specifické nároky na potravu, žije se pouze rybami a měkkýši. Obcí protéká pstruhový potok a nedaleký rybník je také dobře zarybněný. Po dohodě s místními rybáři jsem odlovil několik menších pstruhů a pokusil se potáplici nakrmit. Nabízenou rybu z ruky nebrala, jen utočila zobákem. Proto jsem vzal menší nádobu s vodou a vpustil tam tři pstruhy. Ty zanedlouho ulovila. Po částečném nasycení si po chvíli v posadě čistila peří a vypadala spokojeně. Z celého chování jsem usoudil, že je v pořádku, byla pouze vyčerpána. Druhý den byla rovněž nasycena rybami a uvažoval jsem jak dál. Vzhledem k tomu, že jsem tento ptačí druh neznal, vypustil jsem potáplici na blízký rybník s dostatkem rybi a denně sledoval. Potáplice se na rybníce hned začala potápět a byla velice čilá. Po týdnu působila dojmem spokojeného ptáka. Mávala

křídly a pokoušela se vzletnout. Potáplice nedokáže vzletnout přímo z hladiny po způsobu nepotápivých kachen, ale potřebuje ku vzletu pořádný rozběh a to jak pozoroval nejméně 100 až 120 metrů.

Za celou dobu pozorování jsem získal mnoho poznatků. Pokud ji nikdo nevyrušoval, plavala na hladině s malým ponorem. Jakmile se však někdo objevil v blízkosti rybníka, okamžitě se přikrčila, takže ji byl vidět pouze krk a část hřbetu. Podobným způsobem se vzdalovala od hráze při zaskočení. Na prudčí pohyb však reagovala okamžitým potopením. Pokusy o vzlet se stále nedařily. Rybník je poměrně malý a navíc má vysoké břehy s porostem olší a keřů. Po dalším týdnu bylo zřejmé, že sama nedokáže z hladiny vzletnout, ač se o to denně pokoušela. Obával jsem se o její další osud, neboť se v té době vyskytly již noční mrazíky a hladina rybníka začala zamrzat. Po dohodě s pracovníky Správy CHKO Orlické hory jsem se rozhodl, že se pokusím potáplici odchytnout a umístit na jinou vhodnou vodní plochu. Po vypuštění z rybníka jsem se vydal za pomoci svých spolupracovníků potáplici chytat. Ač se tvrdí, že je na zemi vcelku bezmocná, ukázalo se, že se dokáže v případě nebezpečí pohybovat. Přesto jsme ji chytli, znovu umístili do posady a nakrmili čerstvými rybami. Ještě tentýž den jsem ji odvezl do Žamberka na dobře zarybněný Zámecký rybník o rozloze asi 4 ha. V té době se zde zdržovalo asi 100 ex. kachny divoké (*Anas platyrhynchos*) a 2 ex. lysky černé (*Fulica atra*). Na hladině tohoto rybníka jsem ji pozoroval ještě 4.12.1992, při další kontrole 12. prosince zde již nebyla.

Velice zajímavá je skutečnost, že dne 16.11.1992, kdy byli ornitologové Tomáš Bělka a ing. Oldřich Šreibr v Deštném v Orlických horách, jim jiný občan předal další potáplici severní (*Gavia arctica*) nalezenou zde v obci na potoce. Také tento pták byl po prohlídce a ošetření puštěn na vhodný rybník u Týniště nad Orlicí (T. Bělka in verb.).

Na závěr uvádím rozměry potáplice severní (*Gavia arctica*) z Bartošovic v Orlických horách. Hmotnost 2015 g, délka křídla 310 mm, délka zobáku od čelního opeření 65 mm, délka zobáku od okraje nosních otvorů 53 mm, výška zobáku u čelního opeření 17,5 mm, výška zobáku u nosních otvorů 11,5 mm.

SOUHRN

Ve dnech 14. a 16. listopadu 1992 byly za zhoršených povětrnostních podmínek nezávisle na sobě v obci Deštné v Orlických horách nalezeny 2 vysílené potáplice severní (*Gavia arctica*), které byly po ošetření opět puštěny na svobodu. Jedná se o první prokázaný výskyt tohoto druhu v oblasti Orlických hor.

SUMMARY

Two exhausted Black-throated Divers (*Gavia arctica*) were found in the village Deštné in the Orlické Mts. during the bad weather condition period, from 14th to 16th November 1992. These birds were treated and released again. There is the first occurrence of this species in the Orlické Mts. region.

Adresa autora:

Zdeněk Volf
517 63 Bartošovice v Orlických horách 62